

THE POLISH HERITAGE OF OTAGO AND SOUTHLAND

Issue No. 4

DECEMBER 1999

OUR TRIP TO POLAND

A big welcome to all our new members & supporters.

Inside this Newsletter

- 1 **Our Trip To Poland**
Trish & Keith Clark's trip
- 2 **Polski Genealogy of NZ Seminar & Investiture**
- 3 **All Souls Day**
Allanton Cemetery
- 4 **Book Review**
Embattled Poland
- 5 **In Memory**
- 6 **Genealogical Research**
Proposed Cultural Weekend
- 7 **Mass Times**
- 8 **Polish Dance Group**
- 9 **Art Exhibition**
Together in the new Millennium
- 10 **Trust Membership**
- 11 **Polish Mass Celebrated**
- 12 **Broad Bay Photos**
Broad Bay into the new Millennium
- 13 **Scholarships Available**
- 14 **Commemorative Panel**
Unveiling at Waihola & end of year function

It was 9 O'clock in the evening on the 22nd of July 1999, as our plane descended through the clouds into the clear sky, we were given our first glimpse of Poland, Gdansk was only minutes away, and we could see the many lakes that spread across the green landscape.

For the next five days we were to stay with friends in Gdansk, and what busy days they were, each day had been well and truly arranged for us.

We loved the old town of Gdansk, with its beautiful town squares, lovely old buildings, it was so pleasant just to sit down at the water front and watch the world go by.

We also visited the seaside resort of Sopot, walked along the beach front, and shopped in the market square.

An organ concert in the Oliva Cathedral, and a three hour boat trip on the Gdansk harbour, taking in the ship yards, with its hundreds of cranes silhouette against the sky line. We also visited the Monument at Westerplatte.

We were taken back into the area that Patricia's family came from, and visited the church where her grandfather had been christened, in 1871, (the church was about 600 years old). The church was very ornate, and we were able to meet the local parish priest. Patricia said that it was quite a strange feeling, to sit in the church where her family had sat so many years before.

We were also lucky to be able to visit the magnificent Pelplin Cathedral with its 27 alters.

Travelling south we visited the medieval castle of the Teutonic Knights at Malbork, then onto Torun.

Next stop was at Zelazown Wala with a short visit to Chopin's birthplace and family home which was set in a beautiful park setting.

Two busy days were spent in Warsaw, we walked so many miles and saw so many exciting places. We loved the market square, the brightly coloured buildings with their decorative facades. Patricia's highlight was attending the changing of the guard at the tomb of the unknown soldier.

Next to Czestochowa and the Jasna Gora Monastery. After a tour of the Monastery we were able to view the Black Madonna. On the day of our visit her robes and crown were of diamonds.

Cracow is a beautiful area and a must for any visitor to Poland with St Mary's church, busy market square, historic buildings, organ grinders and street performers.

From Cracow we visited the salt mines at Wieliczka. What an unbelievable place, in particular the most magnificent St Kinga Chapel, which is 100 metres below ground. All the holy pictures and statues being carved out of the salt walls.

Auschwitz-Birkenau, the Nazi Death Camp was a very moving experience. It is a place that should be seen and never forgotten.

Finally the winter capital of Zakopane, and a raft trip down the Piening Gorge on the Dunajec River with the local boatmen dressed in their traditional dress. Zakopane was a picturesque

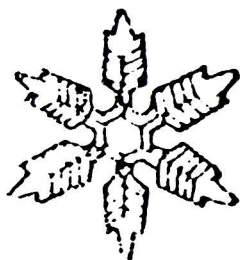

valley at the foot of the Tatra Mountains.

Throughout our 15 day stay in Poland, the weather was simply beautiful, with most days 30 degrees or more. We were a bit apprehensive at the start but as the days passed we grew to feel part of this great country and we would advise anyone thinking of visiting to do so, as Poland was a great experience.

Keith Clark.

Next issue we will hear about Angela's & Clive's European holiday.

Polish Genealogical Society of New Zealand

I arrived in New Plymouth late afternoon on the 15th of October & was picked up by Ray Watembach's daughter Katrina & off to Waitara to their home where I was kindly put up for the weekend. I was given the royal tour of Waitara & retired for the night ready for the next day.

On to New Plymouth to attend a day of Polish Family Tree Lectures & seminars on Poles in NZ which was attended by some 50 enthusiasts. It was very interesting indeed as I came to realise that a majority of the Poles who came over here in the late 1800's came from the same area of Poland. I was convinced that some sort of ethnic cleansing had taken place in our part of Poland as I am sure there

were in other areas as well at the time.

Ray Watembach (President) gave a very full & interesting lecture on Polish research & history. I followed with my lecture on Polish research & the Polish settlements of Allanton, Waiholia & Germantown followed by a history of our organisation & its achievements to date. I must say that I was impressed by the amount of literature available as they have a very impressive library which is available for us to utilise.

Later that afternoon I witnessed for the first time a formal investiture of knights of the order of St. Stanislas (of Poland). This order I believe was formed in 1795 in Poland to support organisations in Poland who had a need. Today the order provides monetary support to such courses as Polish Orphanages & the likes of the East Timor conflict, giving aid to the stricken.

The investiture was followed by photos and an impressive spread of Polish & kiwi food.

That evening I was invited to an impressive meal as part of the investiture. Thank you Ray for a great evening.

The next day we attended mass and before making my way southwards we paid a visit to the Church at Inglewood which was established by the early Poles there. We also visited the memorial park set up by the Polish Society in Taranaki in memory of those early Poles. I must say I am very impressed.

I would like to take this opportunity to thank Ray, Katrina & Shirley for their hospitality and to all the new faces I have met over the weekend. Thank you for making me feel so welcome. Hopefully it won't be too long till the next time.

The following is part of the seminar I presented:

THE SOUTHERN LINE

In the year 1860, 12 years after founding the province of Dunedin, the leaders of Otago first began to consider the possibility of a railway line to the south. They

believed the railways would render the country more habitable, more capable of maintaining a dense population, and were a great necessary Public Works and not a commercial speculation. Revenue would be increased from the increase in population while a most useful class of men would be introduced to carry on the work.

After many recommendations and differences of opinions the Provincial Council in 1870 decided to ask the General Government once again for permission to raise money for Public Works within the Province. This time the sum was to be 650,000 pounds of which 400,000 pounds was to be spent on the Southern Trunk Railway. Once again the resolution did not receive the sanction of the Colonial Legislature since, under the Public Works and Immigration Act 1870, the Central Government had obtained power to provide for all these objects out of the General Colonial Loan. It was at this stage that Julius Vogel had persuaded the Colonial Government to borrow 10,000,000 pounds within the ten year period 1870 - 1880 for the purpose of immigration, railway and road construction and other public works. This was carried, and he visited England to arrange the necessary loan. The official opening of the new works took place on Saturday the 18th of March 1871. The site chosen was a paddock belonging to Mr E. B. Cargill, at Kensington, Dunedin where shortly before 2 o'clock between 200 and 300 people gathered.

In the last quarter of 1871 the Government entered into an agreement with Messrs. John Brogden and Sons of England to build the remainder of the Dunedin - Clutha line, a portion of track across the Taieri extending a distance of 34 miles 55 chains. The estimated price agreed upon was 141,369 pounds, while the contractors agreed to complete the line by the 1st of September 1875. This large contract of necessity caused a great demand

THE POLISH HERITAGE OF OTAGO AND SOUTHLAND

for labour. Messrs. Brogden and Sons hoped to meet this demand by bringing immigrants from England under contract to work for them at wages not less than 5 shillings per day, the firm to retain one-fifth of the wages until the passages were paid.

POLAND

At this time Poland, a country far removed from New Zealand, was at that time divided, suffering cruelly under the rule of three hard masters - Prussia, Russia and Austria. The Franco-Prussian war was fought in 1870 - 71 and the victorious German leaders were determined to retain their position of pre-eminence in Europe. Many wanted to escape from conscription and were seeking freedom for their children in countries where freedom was a child's birthright.

At Hamburg, Germany, the company of Louis Knorr entered into an agreement to find 2,000 migrants within 2 years from 1871. The New Zealand Government paid an agency fee to the German sub-agents of 1 pound per adult. During the period to October 1873, the migrants had to pay a fee of 5 pounds per cost of their passage. However because of strong competition from other countries, one being America with the grant of free passage and land, free passages were granted to New Zealand.

ARRIVING IN NZ

Initially the Poles who boarded the ship "Palmerston" believed that they were going to America, as were most at the time. This is backed up by family stories and the name Amerika written on some of the Polish birth & marriage documents of those who arrived here. It is said that New Zealand agents manipulated migrants to board their ships in order to reach their quota.

The "Palmerston" was the third ship to New Zealand and the first to the Otago Province, under the scheme. The "Palmerston" arrived at Port Chalmers on the 6th of December 1872 and carried some 105 Poles, the largest contingent to Otago.

The majority of the Poles came from an area known as West Prussia, today known as Kashubia, an area west of Tczew & 25km south of Gdansk on the Baltic Coast.

Initially these migrants were hired for farm labouring, but due to difficult language barriers only 28 families were engaged on farms and stations. Mr. Collin Allan, the Immigration Officer at the time, applied to Mr. J. Smith, Messrs Brogden's agent to give the remaining families a contract on the Southern Trunk Railway which was agreed upon. Having decided upon accepting Mr. Smith's terms the families were transported in waggons to the township of Greytown, the locality where they were to be employed, fifteen miles from Dunedin, and purchased timber to make frames for the tents in which they were to lodge. Mr Allan also took the liberty in asking if the Government would be inclined to sell them land in the township with the view of forming a settlement there.

While the works moved forward some decided to stay permanently in the area, while others moved south to the settlement of Waihola, which was regarded as a better situation than Greytown and also as regards to wood and water. They intended to settle down permanently and send for more of their country folk to come and join them.

At Waihola alone some 180 men were working, some on piece work, others on day labour. By the end of 1872 over 320 men were employed on the section and it was possible to see men at work along the whole 35 miles of the line. To help operations in the Taleri swamp it was necessary to cut large ditches to drain the ground before formation work could begin. Those early Poles were known to work in knee deep water and even higher for days on end.

In the years 1874 & 1875 fellow Poles arrived in the area reuniting with family members. They arrived from the ships "Sussex",

"Reichstag", "Gutenberg", "Dallam Tower", "Fritz Reuter", "Earl of Zetland", "Lammershagen" & "Friedeburg".

We follow with an article from the "Bruce Herald" dated 8th of September 1874, which reads as follows; *A number of Germans at work on the railway near Waihola Gorge, are spoken of by their employers in terms of high commendation. They are steady and sober, good workmen, walk to and from Waihola, (where they live) and when pay-time comes round do not disappear for a few days to recover.* Another article dated 16th of March 1875 reads; *A German soldier who fought in the late Franco-Prussian war, is now at work with Messrs Brogden and Sons, at ballasting operations on the Clutha line. As we observed this powerful fellow smartly wielding his pick and shovel in the ballasting pit at Stoney Creek, we could not help thinking how fine a counterpart illustrative of peace, the painter of to-day might form, to a picture of one of the battlefields of the late war, by a view of this veteran of war, engaged with 30 or 40 other labourers, in this distant Britain of the South, in extending the peaceful march of civilisation, by aiding in the construction of our railway works. Are there no future great artists among our colonial youths, who could work up the idea on canvas in a way similar to the great English Painter, which would doubtless prove the best immigration agent we could employ in securing an increase of population from Europe in these threatening times.*

After some major setbacks including slips, cave ins and draining problems, the Dunedin - Clutha line was opened for service on the 1st of September 1875 as scheduled. After it's opening, several families followed the construction southwards while others remained in and around Greytown & Waihola. They purchased or worked on small farms and supplemented their farming income by either taking seasonal work at the

THE POLISH HERITAGE OF OTAGO AND SOUTHLAND

Waihola flaxmills or working for the Lime and Phosphate companies at Milburn & Claredon. In Greytown, Mr Allan, farmer from Hope Hill, provided employment for the local Poles there.

THE LINE MOVES SOUTHWARD

During the years 1875 -76 -77 the railway was being built from Gore eastwards towards Clinton. The line was let out in sub-contracts of a mile or so, therefore, one could see tents here and there along the route, but for the portion of the line between Gore and Pukerau the men seemed to live mostly at Gore or Germantown. Here was where a number of Poles settled. In mid 1874, Johann Bucholz (via the "Palmerston") was successful in the ballot for a 200-acre section of land to the north east of Gore. He was soon joined by a considerable number of his fellow countrymen who had arrived in the province aboard the ship "Terpsichore" since early 1876, dividing his property for purchase on the 28th of February 1878. In total up to between 20 and 30 families were living in this small settlement generally known as Germantown. By the 22nd of June 1877 the line between Gore and Waipahi, a distance of 15 miles, was opened and by the 2nd of November, the section of railway from Clinton to Waipahi was opened. On the 22nd of January 1879 it was stated that the through line of railway from Dunedin to Invercargill was declared opened.

Germantown had its incidents, its characters and its moments of glory, but as a settlement it was short lived. After the completion of the main trunk line some went on to farms of their own and others followed railway construction work on the Waimea line, Waipahi-Tapanui line or the Gore-Lumsden line. Gradually as the railway employment declined the settlers moved on and took up other jobs or acquired land for themselves. The settlement existed at least until 1897, but today the site that was once Germantown is farmland and covers

the area now known as Whiterig and McNab.

Some early remembrances of the Poles early life in these settlements are mentioned in the form of some humorous articles I discovered. *A CATTLE RAID - On Wednesday last, Greytown was the scene of a tremendous disturbance, and the inhabitants of this usually quiet village have not yet recovered their wanted serenity of mind. On the day mentioned Robinson, the County Ranger, made a terrific swoop and rounded up all the horses and cattle he could find. He drove them from the reserves and off the street lines, in fact, like a free booter of old, he "collared" all he could clap his eyes on and made a grand haul. However, he couldn't get away with such a large mob and escape observation. The alarm was soon given and in a few minutes nearly every old woman in Greytown, armed with a broom, or a pitchfork, or a stick rushed out to rescue her favourite "crummy" from the vallant Rob. As your readers are aware there a good many foreign residents here and the German and Polish ladies just gave Robinson the length of their tongue properly. He couldn't tell what they were saying, but he thought they were swearing at him, and all he did was hold out his right hand and say, "Give me two bob, or off goes your cow to Outram". The money was forthcoming, and the Ranger raised about £2 by his mornings work. "Taler Advocate", 26th August 1885.*

Another reads; *One family had a large family of mainly boys, who were contractors and who got into difficulties with their creditors. The creditors put a private bailiff in charge of all stock, implements and the house. The boys worked out a scheme to get rid of the bailiff, and a distress warrant, by filling the said bailiff with beer, which must have been doped, because it put him into a deep sleep in a small outhouse. While he was asleep they hitched up the horses and carried the house and*

everything intact - cattle, horses, and implements - onto a section inside the town boundary, a mile from the poor bailiff. When he woke up the next morning, sitting in the outhouse, lord of all her surveyed, which was the coal reserve minus all fittings. The reaction of the bailiff's employer would have made interesting reading. Incidentally the law did not allow a distress warrant to be followed onto other property.

Today only a few Polish remnants remain of the quaint settlements in the form of the odd sod cottage or wooden villa & a few of the family names which have survived from the early days leaving a lasting legacy. They were noted for their thrift, discipline, and application to hard work; they maintained religious affiliations, and lived quite happily unmolested until they were ready to shift to greener pastures.

From 17 ships arrived some 200 native Poles working & settling in the Otago/Southland region during the Vogel era. Within those 200 were some 51 families & individuals. In the last year of research, of those families I have managed to trace 44 families back to Polish settlements. At any given time some 22 Polish families settled in Waihola, 17 settled in Greytown (Allanton) and 13 settled in Germantown.

As early as 1995 the "Church of Mary Queen of Peace" situated at Broad Bay, on the Otago Peninsula, has provided a place of worship for the local Polish community & descendants of those early pioneers. In 1998, as part of Otago & Southlands 150th Anniversary Celebrations, the Polish community & descendants had the opportunity to share a wonderful culture to the local public. Many were not aware that there were Polish people living in the area or had been here for sometime. This gave us the opportunity to promote our culture on a grand scale.

The Polish Heritage Trust of Otago and Southland was formed in September of 1998 made up of

THE POLISH HERITAGE OF OTAGO AND SOUTHLAND

descendants of those early pioneers, post Second World War immigrants & the newest arrivals of the 1980's & 1990's. These three groups had different motivations as a background for their emigration from Poland but have blended in with the local New Zealand community and contributed to local culture, sport, education and economical development of this country.

Thought of the day:

Families, like trees, grow and develop with their surroundings. Seeds are blown by the wind, and new trees are born elsewhere. Roots sink into the ground from which the new tree drains life. Children, like branches, stretch out. Families and trees have similar destinies.

Stratford Genealogy Group's rooms.
Paul Klemick

ALL SOULS DAY

To commemorate All Souls Day, the Polish Community held a Candle light ceremony at the Allanton Cemetery on Sunday, October the 31st.

Some of the original Polish Pioneers settled at Allanton in the late 1800's and a number of these are buried here.

It is a tradition in Poland to light candles on the family graves and pray for the faithful departed at this time of year.

Father Pat Maloney conducted the ceremony where a Reading in English was given by Paul

Klemick and one in Polish by Cecilia Klobukowska. The prayers of the Faithful were prayed by Colleen Dooley, Patricia Clark and Slava Poceicha.

Before the prayers and readings, the Polish descendants and members of the local community placed flowers and lit candles on the graves.

Later a social gathering and afternoon tea was held at the Allanton Hall.

It is hoped that this traditional custom will be held annually with possibly a Vigil ceremony next year.

Patricia Clark.

BOOK REVIEW

EMBATTLED POLAND by S. J. Sawicki & T. A. Sawicka-Brockie (1982).

An exploration of 'The Polish Paradox' from two different but complementary perspective's. Embattled Poland sets the current crises in its historical, social and emotional context by tracing important themes in Polish history which are essential to an understanding of what is happening in Poland today. The book concludes with a personal account of an ethnic Journey - an encounter with Poland during the year of the Pope's visit - and explore the full significance seen by the Polish people in the election of the their countryman as Pontiff of Rome.

This book is worth belonging in your library collection and can be obtained through the University Book Shop at a reasonable price.

IN MEMORY

We would like to make a correction from the last issue

with regards to Teresia Wasilewska who kindly donated \$50 towards the restoration of the church bell now at Broad Bay. This donation was made in memory of her Father who died as a Polish Officer during the Second World War.

CULTURAL WEEKEND

We are proposing to put together a Polish Cultural Weekend (Past & Present) in the form of a seminar on Polish Family Research & Poland's History todate. Will include Video's & slides etc.

One suggestion is to have this event in the form of a retreat somewhere out of town.

If you would like to help in any way please contact Paul Klemick - 481 1277 or Cecylia Klobukowska - 489 6438.

Masses at Broad Bay

- 26 December Boxing Day - 9am
- 23 January - 9am
- 20 February - 9am
- 19 March - 9am
- 16 April - 9am
- 14 May - 9am
- 11 June - 9am
- 09 July - 9am
- 06 August - 9am
- 03 September - 9am
- 01 October - 9am
- 29 October - 9am
- 26 November - 9am
- 24 December - 9am

KOŁYSANKA CHOPINA

JAN URYGA

Wszyscy znamy i chętnie śpiewamy idylliczną kołysankę-koledę, o ciepłych słowach i spokojnej melodii: *Lulajże, Jezuniu*. Melodia tej typowo polskiej koledy, pełną współczucia dla Jezusa i Jego Matki, znalazła się we wstrząsającym muzycznym dramacie Fryderyka Chopina, nazwanym *Scherzem h-moll*. Warto prześledzić drogę tej prostej kołysanki do dzieła wielkiego mistrza, który większość swego życia spędził poza granicami kraju.

Wigilię i święta Bożego Narodzenia 1830 r. przyszło spędzić Fryderykowi Chopinowi w Wiedniu. Zaledwie dwa miesiące wcześniej wyjechał z kraju, gdzie w tym czasie wybuchło powstanie listopadowe. Dwudziestoletni zaledwie artysta przeżywał ciężką rozterkę: wrywał się z powrotem do kraju, do walki ze zniechęconym zaborcą. On, kochający swój kraj niezwykłą synowską miłością, wyrosły w tradycjach wolnościowych, słuchał wszystkich wieści z kraju i czekał na wiadomość od ojca. Jednak list, który otrzymał, rozwiął wszelkie jego zamiary: ojciec kategorycznie zabraniał mu powrotu, pisząc, że i na emigracji może również przysłużyć się krajowi. W Wiedniu, wśród obcych ludzi czuł się Chopin źle; chodził po ulicach targany niepokojem o los rodziny i najbliższych przyjaciół. Czuł się źle fizycznie i psychicznie. W listach wysyłanych do kraju wyrażał obawy o zdrowie i życie rodziny; nie wspominając jednak o własnych nastrojach i złym stanie zdrowia.

Tylko w listach do swego serdecznego przyjaciela, Jana Matuszyńskiego, znalazły się zwierzenia tego rodzaju: „Rodzicom powiedz, że mi niczego nie brak, że bawię się paradnie, nigdy sam nie jestem”. Dalej zaś pisze: „Staby jestem, nie piszę tego rodzicom. Każdy mnie się pyta, co mi jest. Humoru nie mam...” „Zyc, umrzeć – dziś wszystko jedno się zdaje...”.

Życie wśród wiedeńskich muzyków i towarzyskie przyjęcia w wytwornych salonach męczyły Fryderyka. Myślał wciąż był w Warszawie, z której dochodziły go spóźnione i niepewne wieści o rozwoju powstania. I znów swemu przyjacielowi napisał: „W salonie udaję spokojnego, a wróciwszy

do domu, piorunuję na fortepianie”.

Zbliżały się święta Bożego Narodzenia. Wspomnienia o radosnych świętach na wsi, w nastroju dawnych zwyczajów, wciąż wracały jak żywe. W uszach brzmiały mu melodie koled, śpiewanych w domu rodzinnym, tak prostych i swojskich, a zarazem wzniosłych, oddających w pełni cześć Świętej Rodzinie. Fryderyk nigdy tak mocno nie odczuwał swego opuszczenia i osamotnienia, jak w rozbitym tłumie obcej stolicy.

Nadszedł dzień wigilijny, Fryderyk przeżywał go w samotności, oddalając się od swych wiedeńskich przyjaciół. Chciał być sam ze swymi myślami i wspomnieniami, chciał z pokorą w sercu przeżywać tę świętą i cichą noc narodzin Boga-Człowieka.

Samotnie, o późnej godzinie udał się po spacerze na Kahlenbergu do mrocznej katedry św. Szczepana, aby tam w ciszy i skupieniu wznieść swe serce do Boga. Wspominając o tym w swym liście, pisał: „... sam jeden o dwunastej udałem się wolnym krokiem do Świętego Szczepana. Przyszedłem, jeszcze ludzi nie było. Nie dla nabożeństwa, ale dla przypatrzenia się o tej porze temu olbrzymiemu gmachowi, stanąłem w najciemniejszym kącie u stóp gotyckiego filara. Nie da się opisać – ta wspaniałość, wielkość tych ogromnych sklepień. Cicho było, czasem tylko chód zakrystiana, zapalającego kagańce w głębi świątyni, przerywał mój letarg. Za mną grób, podę mną grób... Tylko nade mną grobu brakowało. Ponura rola mi się harmonia... Czujęm więcej aniżeli kiedy osierociałość moją...”

Chyba z tej ciszy rozmyślenia zrodziło się wielkie arcydzieło – jak o tym świadczą listy Chopina. Tak czy owak, to „gorzkie, rozpaczliwe i burzliwe dzieło” z pewnością powstało z tęsknoty za krajem i bliskimi, gdy poczęły docierać wieści o zmaganiach Polaków w powstaniu listopadowym. Wieści smutne, złe, tragiczne. Zabarwiły one muzykę Chopina głębokim ładunkiem niepokoju, protestu i buntu. Zjawiał się też wtedy ów przejmujący smutek, chopinowski żal.

Wiedeńska noc Bożego Narodzenia natchnęła Chopina pomysłem napisania poematu muzycznego, które-

mu nadał formę *Scherza h-moll*. W porywie patriotycznego uniesienia i tęsknoty Chopin wypowiedział to wszystko, co targało jego duszą. Przed oczami przesuwają się obrazy widma. Oto nad Kahlenbergiem przebiega poszum husarskich skrzydeł padają w pyle tureckie buńczuki grmią zwycięskie fanfary, oznajmiające wiekopomne zwycięstwo na tyrmiejsku króla polskiego Jana III Sobieskiego. Biją dzwony z wieży katedry św. Szczepana, płatki śniegu padają na miejsce bitwy. Fale Dunaju tłuką gniewnie o brzegi. Dźwięk fanfar kona, mury rozpylają się w mgłach. Nad Kahlenbergiem cisza, pustka i noc. Nie wstanie już umarła legenda przeszłości. Nie odezwie się dawna przebrzmiała pieśń... Wiatr wzmacza się, huczy, wyje, rzuca snopami krwi wych iskier. To pożar na Solcu budzą Warszawę do walki Listopadową nocą Piotr Wysocki wieździe młodych podchorążych na bój... Padają salwy Kraj krwawi w walce. Coraz głośnie dudni kanonada spiszowych dział „Borem, lasem” podąża żołnierz polski... Nad pobojowiskami unoszą się jęki rannych. Werble łomocą nad mogiłami poległych. Wiatr zawodzi i nie się skrzyp szubienic... Płaczą sieroty i słychać cichy szloch matek... Grają pogrzebowe dzwony...

I nagle w ten wojenny zamęt zgiełk, w pozorny dysonans burzliwych dźwięków – rzuca Chopin tony łagodne, kojące serce, spływające pieśnią anielskiej koledy. Cichnie kanonada dział, gasną tony pożarów wiatr rozwiewa bez śladu jęki i płacze Nad popieliska pogorzelsk, ponac pola bitew, na sioła, cmentarze i tany spływa melodia świętej kołysanki: *Lulajże, Jezuniu, moja peretko, lulaj ulubione me pieścidełko...*

Jeszcze od czasu do czasu wystrzeli tonem głośniejszym raca pocisku, jeszcze gwałtowny pomruk milknących grzmotów, ale motyw ludowe swojskiej koledy dźwięczy już niepo dzielnie, rozlewa się słodką kaskadą subtelnych tonów, dźwięczy świątecznym ukojeniem i spokojem...

Cicho padają płatki jaśminu, ścielą się do stóp Małego Dzieciątka w ubogiej stajence, całują dłonie nucające Matki, która Syneczkowi śpiewa: *Lu*

lajże, lulaj. Płynie śpiew rzewnej kolędy, lecz nie ma już jaśminu. To śnieg prósz srebrymi gwiazdkami, pada na Wiedeń i Kahlenberg. Taki sam biały, puszysty – jak śnieg w dalekiej Ojczyźnie.

To wspaniałe i niepowtarzalne w muzyce *Scherzo h-moll* Chopina było jakby wykwitem rewolucyjnego nastroju duszy artysty, który jednak po chwilach wspomnień – kraju, rodzinnych świąt, wydarzeń z historii – wraca do bolesnej rzeczywistości dwoma ostrymi akordami. Są one jakoby przecięciem miłego nastroju,

powrotem do rzeczywistości, do bólu i rozterki.

Swoje *Scherzo h-moll* wydał Chopin w 1835 r. I od tego czasu zachwyca ono wszystkich słuchających. Pisał o tym przed laty prof. Z. Jachimecki: „Cała połowa kompozycji utrzymuje słuchacza w tym nastroju, szarpiąc nerwami nicustannie. Dopiero w piątym takcie następuje odprężenie. Kolysanka – idylla, anielskiej słodyczy pełna pieśń kolędowa *Lulajże, Jezuniu, moja perelko*, koł balsamem rany duszy. Chopin wziął z kolędy pierwszą jedynie połowę okresu. Do-

śpiew do niej stworzył sam w pnących się «progresjach». Część ta, w H-dur, zastępuje w scherzu miejsce tria”.

Utwór ten był nowym krokiem w muzyce. Polski artysta rozbił ustalone ramy form muzycznych, wprowadzając do utworu prostą kolysankę ludową, jako dobrą nowinę o miłości i ukojeniu wszystkich bólów i cierpień człowieka na ziemi.

Ucichły już akordy chopinowskiego *Scherza h-moll*, pachną jodłowe czy świerkowe gałązki choinki, w naszych sercach panuje radość i miłość do Boga za to, że Syna Swego dał na nasze zbawienie.

Głos Polski

Dwie kolumny

Dnia 26 maja ks. Jan Bosko /założyciel Towarzystwa Salezjańskiego, m.in. wychowującego młodzież/ przyobiegał, że w ostatni lub przedostatni dzień maja opowie chłopcom coś pięknego. Wieczorem więc 30 maja opowiedział następującą przypowieść, jak to sam nazwał.

Chcę wam opowiedzieć sen. Prawda, że kto śni, nie rozumuje, jednakowoż ja, który wyjawilbym nawet moje grzechy, gdybym się nie lękał, że wszyscy pouciekacie i przewrócicie dom do góry nogami, opowiem wam go dla waszej duchowej korzyści. Sen miałem przed kilku dniami.

Wyobraźcie sobie, że znajdujecie się na wybrzeżu morskim lub lepiej na wyniosłej skale i że nie widzicie przed sobą innego skrawka ziemi, jak tylko ten, na którym stoicie. Na całej bezbrzeżnej przestrzeni wód, widać niezliczone mnóstwo okrętów uszykowanych do boju, o przodach okutych w żelazo, ostre jak strzały dzioby, które wszystko w co uderzą, poprzebijają na wylot. Okręty uzbrojone są w działa, karabiny, wszelkiego rodzaju broń i materiały zapalne, a nawet w książki i kierują się przeciw jednemu okrętowi, większemu i wyższemu od innych, usiłując go ugodzić dziobem, lub w jaki bądź sposób uszkodzić.

Głównemu majestatycznemu okrętowi, wyposażonemu we wszystko niezbędne, towarzyszy liczny orszak łódek, które od niego otrzymują rozkazy i wykonują odpowiednie ruchy dla obrony przed flotą nieprzyjacielską. Wiatr dmie przeciwny, a wzburzone morze zdaje się nie sprzyjać wrogom. W samym środku niezmierniej przestrzeni morskiej dźwigają się z fal dwie potężne kolumny, bardzo wysokie niedaleko jedna od drugiej. Na jednej widnieje posąg Niepokalanej Dziewicy, a u stóp jej wisi szeroka tabliczka z napisem: *Auxilium Christianorum - Wspomożenie Wiernych*; na drugiej o wiele wyższej i grubszej, widać Hostię proporcjonalnej wielkości, a poniżej tablica z napisem: *Salus CREDITUM - Zbawienie Wierzących*. Naczelnym dowódcą tego okrętu, Biskup Rzymski, widząc wściekłość wrogów i trudne położenie swoich wiernych, zamierza zwołać kapitanów pomniejszych okrętów dla narady i powzięcia należnych decyzji. Wszyscy kapitanowie schodzą się wokół papieża, odbywają narady, lecz ponieważ wiatr i burza szaleją coraz gorzej, zostają odesłani na swoje okręty.

Burza ucisza się. Papież po raz drugi zwołuje kapitanów, podczas gdy okręt admirałski posuwa się stale naprzód. Wnet burza

wzmaga się z równą siłą. Papież stoi u steru i wyęży wszystkie siły, aby doprowadzić okręt pomiędzy widniejące kolumny, około szczytu u których zwisa wiele kotwic i wielkich haków, umocowanych na końcach łańcuchów.

Wszystkie okręty nieprzyjacielskie starają się zaatakować okręt papieski i próbują wszelkich sposobów, by go zatrzymać i zatopić. Jedne przy pomocy pism, książek, materiałów zapalnych, których okręty te są pełne i które usiłują przetrzucić na pokład, inne działami, karabinami i dziobami; walka staje się coraz zacieklejsza. Okute dzioby uderzają gwałtownie, lecz próżne są ich wysiłki i ataki. Na darmo ponawiają próby, marnują siły i zapasy, wielki okręt postępuje pewnie i prosto w obranym kierunku. Zdarza się czasem, że ugodzony straszliwymi ciosami, doznaje z boków szerokiego i głębokiego wylomu, za ledwie jednak ukazuje się szczyt, wnet powiewa wiatr od strony kolumny, zamykają się rozdarte szczeliny, zasklepiają się wyrwy i dziury.

Jednocześnie pęka wiele armat przeciwników, kruszą się karabiny, broń i dzioby, wiele okrętów rozbija się nękając w głębinach. Wówczas rozwścieczeni przewodnicy rzucają się do walki na białą broń, rękami, piersiami, złościami i przekleństwami.

Wtem pada papież ugodzony ciężko. Stojący przy nim, podbiegają natychmiast i pomagają mu wstać. Zostaje trafiony po raz drugi, tym razem śmiertelnie. Okrzyk zwycięstwa i radości rozbrzmiewa wśród nieprzyjaciół. Na ich okrętach widać objawy nieopisanego triumfu. Ledwie jednak umarł jeden papież, już drugi powstaje na jego miejsce. Zgromadzeni kapitanowie obrali go tak szybko, iż wiadomość o śmierci poprzedniego rozchodzi się równocześnie z wiadomością o wyborze nowego. Przeciwnicy zaczynają upadać na duchu. Nowy papież ominąwszy i pokonawszy wszystkie przeszkody, prowadzi okręt do dwóch kolumn, gdzie dotarłszy, przywiązuje go łańcuchami wiszącymi z przodu kolumny z Hostią u szczytu, drugim zaś łańcuchem zwisającym z tyłu drugiej kotwicy, przytwierdzonej do kolumny z Niepokalaną Dziewicą.

Powstaje prawdziwy zamęt. Wszystkie okręty zwalczające dotychczas okręt papieski, rzucają się do ucieczki, rozpraszają

się i nacierają wzajemnie na siebie. Jedne toną, inne usiłują zatopić drugie. Część łodzi, które walczyły dzielnie u boku papieża, dobija do kolumn.

Wiele innych łodzi w dali, z bojażni przed walką, wyczekują przezornie; gdy zaś pozniwały w odmętach szczątki wszystkich rozbitych okrętów, całą siłą wioseł zmiierzają ku obu kolumnom, gdzie dotarłszy przytwierdzają się do wiszących haków, spokojnie i bezpiecznie razem z okrętem admirałskim, na którym stoi papież. Na morzu zapanowała wielka cisza.

W tym miejscu sługa Boży zapytał księdza Rua: Co sądzisz o tym opowiadaniu? Ks. Rua odpowiedział: Zdaje mi się, że okręt papieski jest Kościołem, którego papież jest głową - łodzie oznaczają ludzi, morze to świat. Broniący wielkiego statku - to są dobrzy ludzie, przywiązani do Stolicy Świętej, inni zaś jej nieprzyjaciółmi, którzy starają się ją zgładzić przy użyciu wszelkiej broni. Dwie zbawcze Kolumny oznaczają nabożeństwo do Najś-

wiejszej Maryi Panny i Najświętszego Sakramentu. Ks. Rua n. wspominał o padłym papieżu, a Ks. Bosko również pominął ten szczegół milczeniem. Dodał tylko: *Dobrze wyjaśniłeś. Należy tylko sprostować jedno wyrażenie. Okrętami nieprzyjacielskimi są prześladowania. Nastaną trudne czasy dla Kościoła. To, co było dotychczas, jest niczym w porównaniu z tym, co nadejdzie. Okręty, które usiłują, gdyby to było możliwe, zatopić okręt admirałski, oznaczają wrogów Kościoła. Pozostają tylko dwa środki ocalenia wśród zawieruchy: Nabożeństwo do Matki Najświętszej i częsta Komunia święta. Należy dolożyć wszelkich starań, by je praktykować i zachęcać wszędzie i wszystkich do ich praktykowania!*

*/proroctwo ks. Bosko
z 26.V.1862/*

Angielska wersja opracowania profetycznego snu ks. Bosko wg "Michael Jorunal" dodaje, iż sen ten dotyczy aktualnych czasów, zaś prześladowania Kościoła nasilą się pod koniec lat 90-tych XX wieku.

Głos Polski

Nowy kalendarz od 1 stycznia 2000 roku?

Jak już powszechnie wiadomo, we wszystkich krajach świata narasta problem komputerowy związany z datą 2000. Nie wszyscy traktują jednak poważnie to zagadnienie. Na przykład w Rosji, oficjalnie stwierdzono, że rozwiązanie problemu Y2K (year 2 thousand) rządu nie interesuje. W związku z katastrofalnymi kłopotami ekonomicznymi Rosji, zabezpieczenie całego arsenału broni z posowieckimi zapalnikami komputerowymi, zostawia się na za pięć dwunasta 2000 roku.

Inne rosyjskie rozwiązanie przewiduje czekanie, aż problemy same się rozwiążą albo komputery samoistnie się wyłączą. Nie wszystkie kraje na szczęście mają takie podejście do gospodarki państwa. W Stanach Zjednoczonych do problemu Y2K zarówno rząd jak i biznes oraz osoby prywatne podchodzą bardzo poważnie. Zostają zmieniane miliony linii danych w komputerach przy ol-

brzymich kosztach i nakładzie pracy. Powstają też nowe pomysły w jaki sposób zapisywać daty po 2000 roku. Jeden z nich, który coraz bardziej zyskuje na popularności, jest dosyć specyficzny. Otóż obecne komputery zapisują datę 20 sierpnia 1998 roku jako 20-08-98. Data 20 sierpnia 2001 roku byłaby zapisana jako 20-08-01 co komputer zrozumie jako 20 sierpnia 1901 roku. Aby uniknąć błędów i pomyłek, nowy system proponuje inny zapis. Mianowicie 20 sierpnia 2001 roku zapisuje jako 20-08-0001, a 1998 rok jako ułamek 0.98. Dokładnie nie wiadomo jeszcze czy jest to tylko nowa forma zapisu, czy też ktoś gdzieś już szykuje "niespodziankę" dla całego świata. Być może nastąpi wprowadzenie nowej ery "New Age" i nowego kalendarza rozpoczynającego się rokiem zerowym. Wytłumaczy się to zapewne wyłącznie powodami komputerowymi, ale czy będzie to rzeczywiście prawdą? Obecnie istnieją na świecie siły, którym jest bardzo nie na rękę, że liczymy lata obecnej ery od momentu narodzenia Chrystusa. Już szykuje się nowe kom-

putery na rok 2000. Jest to otoczone ścisłą tajemnicą. Być może te maszyny będą miały wmontowany system datowania rozpoczynający się od zera. Jeśli to nastąpi w owej nowej erze, komputer całkowicie zdominują nasze życie. Po płaszczykiem działania dla dobra ludzkości, nasze życie będzie coraz bardziej kontrolowane i poddawane ateizacji. Wszystko wskazuje na to, że siły, które chcą kontrolować całą ludzkość i maksymalnie ukrócić wolność osobistą, w końcu okażą swoje oblicze. Czy zmiany daty na rok zerowy i era komputerów dojdzie do skutku, zależy w dużym stopniu od każdego z nas. Czy biernie będziemy poddawać się biegowi wydarzeń czy raczej rozumieć co się za tym kryje i przeciwdziałać. Nie zapominajmy o biblijnej bestii i Armagedonie. Nie dajmy się zbyt łatwo oszukać siłom zła. Nie pozwólmy zmienić kalendarza opartego na dacie urodzin Jezusa Chrystusa i zatapić go ateistycznym New Age.

Krystyna Motyl-Herrgesel

Głos Polski

Zwariowany XX wiek

Wiek dwudziesty jest wiekiem niesłuchanego postępu w nauce. Widać to szczególnie na przykładzie techniki, która tym różni się od rzemiosła, że właśnie bazuje nie na sprawności manualnej, ale na badaniach naukowych. Dzięki tym badaniom powstają rzeczy, o których dawniej trudno dawniej było marzyć – samochody, samoloty, komputery, okręty podwodne, telefony komórkowe. Przedmioty te bardzo ułatwiają życie i właściwie trudno sobie wyobrazić, jak można by było się dziś bez nich obejść.

Z drugiej jednak strony wiemy, że potęga nauki ma dwa końce, jeden człowiekowi pomaga, ale drugi może być narzędziem niespotykanych jak dotąd zniszczeń. Wojna na miecze, a wojna przy użyciu broni biologicznej, czy atomowej, to nie są takie same wojny. Od miecza zginie w ciągu dnia jedna, dwie osoby, od atomu zginąć mogą w ciągu kilku sekund miliony. Nauka więc pomaga, ale i zagraża. Zagrożenia płynące ze strony nauki nie są zawsze widoczne, a nawet celowo mogą być ukryte. Lufę armatnią każdy widzi i nie będzie wkładał do środka głowy zwłaszcza, gdy lufa jest nabita. Ale są wymierzone przeciwko nam wytwory techniki, ze strony których niebezpieczeństwa na pierwszy rzut oka nie widać, przeciwnie, mogą wyglądać bardzo niewinnie, albo są bardzo nęcące. Do takiego arsenału należą między innymi różnego rodzaju środki perswazji stosowane głównie w propagandzie i reklamie. Dzisiejsza perswazja niewiele ma wspólnego z dzisiejszą dawną sztuką przekonywania. Dawna retoryka była wytworem sztuki, dzisiejsza perswazja jest wytworem techniki. Dawniej chodziło o racjonalną i obiektywną argumentację, dziś chodzi raczej o manipulowanie naszej

subiektywności. I właśnie, pozostający na usługach polityków i biznesmenów, naukowcy badają ludzką psychikę, abyśmy łatwiej ulegali presji jakiejś ideologii, lub kupili jakiś towar niezależnie od tego czy ta ideologia jest cokolwiek warta, a towar czy nie jest zwykłą tandetą. A ponieważ rozum pozwala nam odróżnić to co jest obiektywnie dobre, od tego, co jest obiektywnie złe, więc naukowcy szukają naukowych dróg pominięcia naszego rozumu. Docierają w ten sposób do rozległej sfery uczuć, wyobraźni oraz tak zwanej podświadomości. Ludzka psychika zostaje poddana naukowej analizie nie tylko po to, żeby poznać prawdę o człowieku, ale żeby człowiekiem manipulować bez jego wiedzy i nie dla jego dobra. Głównym rynkiem sprzedaży usług naukowych są różnego rodzaju media. Dzięki nim codziennie, co godzina, co minuta, miliony ludzi szukając rozrywki lub tzw. obiektywnych informacji, wkładają swe głowy do łuf telewizorów naladowanych preparatami manipulacyjnymi, gdzie za jedną prawdę sprzedaje się tysiące kłamstw, kłamstewek, półsłówek i niedopowiedzeń. Po czterogodzinnym bombardowaniu, a tyle przeciętnie w Polsce oglądana jest

telewizja wynosimy głowę wprawdzie jeszcze całą, ale psychika nasza jest napuchnięta i obolała. trudno się skoncentrować, trudno rozmawiać, po nocach śnią się koszmary, człowiek jest cały rozdrażniony. To wszystko nie dzieje się przypadkiem. Nasze reakcje są dokładnie obliczone przez naukowców, którzy sprzedają swoją wiedzę dla niegodnych celów. Wiele podręczników i encyklopedii naukowych, szczególnie w dziedzinie psychologii i socjologii, ma charakter wręcz instruktażowy. Reakcje psychiki człowieka są badane pod kątem różnych możliwości oddziaływania na nią, następnie ustanawiane są prawa ogólne, a z tych praw korzystają twórcy reklam, programów publicystycznych i autorzy tzw. obiektywnych informacji. W efekcie człowiek, czekając na codzienną dawkę rozrywki, albo na ostatnie nowości ze świata, polyka naukowo przerobioną tabletkę, która pachnie pomarańczą, a działa jak piolun. Widać to na przykładzie twarzy polityków pokazywanych w telewizjach całego świata, również u nas, którzy nie reagują tak jak normalni ludzie na to, co dzieje się w kraju, ale kłamiąc ukazują tak gładkie oblicza, jak mydło kąpane w szamponie. Dlaczego? Dlatego, że oglądający widzowie w większości wypadków bardziej uwierzą wyrazowi twarzy, niż rzeczywistości. Myślą w ten sposób: niemożliwe, żeby osoba publiczna kłamała bez zmruczenia oka, bo ja w takiej sytuacji spaliłbym się ze wstydu, jeżeli więc jakiś polityk o czymś zapewnia z przekonaniem i uśmiechem, to widocznie jest to prawda i więk-

szość widzów rezygnuje ze swego zdrowego rozsądku, a podaje się jakże prostej manipulacji, bo cóż trudniejszego niż szczerzyć ciągle zęby. Jest jeszcze wiele innych metod, których szeroki repertuar dotrze do nas wkrótce w kampaniach wyborczych układanych wedle najnowszych amerykańskich receptur, a przy pomocy których szkoleni są politycy zarówno lewicy, jak i tak zwanej prawicy. Obyśmy więc umieli zachować zdrowy rozsądek wobec tych naukowych, czy raczej "naukowych" manipulacji, bazujących przecież na najniższych instynktach i utracie poczucia rzeczywistości. Zdrowy rozsądek – tego nam dzisiaj najbardziej potrzeba. Szczęść Boże!

Głos Polski

Barszcz z uszkami

(na 4 porcje)

Na uszka:

2 dkg suszonych grzybów, 1 szklanka mąki, 1 jajko, 1 żółtko, 1 cebula, 1 łyżka masła, 1 łyżeczka tartej bulki, sól, pieprz.

Na barszcz:

3/4 kg buraków, 1 pęczek włoszczyzny, 2 dkg suszonych grzybów, 4 szklanki rosolu (z warzywnej kostki rosolowej), 1 cebula, 1 listek laurowy, 10 ziarenek pieprzu, 2 ziarenka ziela angielskiego, sól, cukier.

Umyć i namoczyć grzyby w szklance ciepłej wody. Przygotować ciasto pierogowe z mąki, jajka, 3 łyżek zimnej wody i szczypty soli. Włożyć na 30 min do lodówki. Osączyć grzyby (wodę przelać do osobnego naczynia).

Podsmażyć na tłuszczu posiekaną cebulę i połowę grzybów. Dodać żółtko i tartą bulkę, doprawić. Rozwałkować ciasto, pokroić na małe kwadraty. Rozłożyć farsz, lepić uszka, gotować 10 min.

Rosolem zalać pokrojoną włoszczyznę, buraki i cebulę. Dodać resztę grzybów, wodę, w której się moczyły i przyprawy. Gotować na małym ogniu 20 min. Doprawić do smaku solą i cukrem, podawać z uszkami.

Zupa grzybowa z makaronem

(dla 4 osób)

5-7 dkg suszonych grzybów, 2 marchewki, pietruszka, połowa małego selera, 10 ziaren czarnego pieprzu, mały por, sok z cytryny, sól, 1/4 kg makaronu.

Grzyby umyć, zalać litrem wody, moczyć przez noc. Dolać następny litr letniej wody i ugotować na bardzo małym ogniu pod przykryciem. Włoszczyznę obrać i umyć, dodać w całości do grzybów, wrzucić pieprz. Gotować przez 25-30 min. Odcedzić. Kape-

ŚWIĄTECZNE PRZYSMAKI

Wieczera wigilijna

Planując kolację wigilijną starajmy się wziąć pod uwagę upodobania domowników. Dla osób lubiących gotować podajemy propozycje potraw typowych na ten wieczór, wykwintnych, smacznych i łatwych w przygotowaniu. Wspólną ich cechą jest to, że zgodnie z tradycją wszystkie spożywane dania są postne.

Śledź w majonezie

4 śledzie

Sos:

Szklanka majonezu, pęczek koperku, 4 jajka, łyżka cukru, sól.

Śledzie obrać ze skóry, przepołować, oczyścić z ości i ułożyć na półmisku.

Przygotować sos:

Koperek umyć, jajka ugotować na twardo, ostudzić i obrać. Oba składniki drobno posikać, wymieszać z majonezem, doprawić solą i cukrem.

Ryby polać sosem. Podawać z białym pieczywem.

lusze grzybów pokroić w cienkie paseczki, dodać do zupy. Doprawić do smaku solą i sokiem z cytryny. Makaron ugotować, odcedzić, przelać zimną wodą. Rozłożyć na talerze, zalać zupą.

Kapusta z grzybami

1 kg kiszonej kapusty (malo kwaśnej), 10 dkg suszonych grzybów, 4 łyżki oleju, 2 łyżki mąki, 2 cebule, 1 łyżeczka cukru, pieprz, sól.

Kapustę ugotować w niewielkiej ilości wody. Grzyby umyć, namoczyć, ugotować w wodzie, w której się moczyły i dodać je do kapusty wraz z wywarem. Cebulę pokroić w kostkę, podsmażyć na łyżce oleju, włożyć do kapusty. Mąkę zrumienić na oleju na złoty kolor, dodać do kapusty, wymieszać, przyprawić i zagotować.

Smażone grzyby suszone

Kilkanaście kapeluszy suszonych grzybów (najlepiej prawdziwków), 3 szklanki mleka, 2 jajka, 1/2 szklanki bulki tartej, 4 łyżki mąki, natka pietruszki, olej do smażenia, sól.

Grzyby dokładnie umyć, zalać osolonym mlekiem i pozostawić do namoczenia na 6-8 godzin. Następnie wyjąć z mleka, zalać lekko osoloną wodą i gotować do miękkości. Odcedzić, ułożyć na deseczce i przycisnąć drugą deseczką.

Jajka roztrzepać z 2 łyżkami wody i lekko posolić. Na dwóch talerzach przygotować mąkę i bulkę tartą. Grzyby obtaczać najpierw w mące, następnie w jajku i bulce. Smażyć na gorącym tłuszczu z obu stron na rumiano. Podawać gorące, przybrane natką pietruszki.

Karp wigilijny

Karp, 2 jaja, mąka, tarta bulka, cytryna, sól, oliwa, masło, margaryna.

Rybę oczyścić, podzielić na dzwonka, posolić, skropić sokiem z cytryny, odstawić w chłodne miejsce na pół godziny. Panierować kolejno w mące, roztrzepanych jajach i tartej bulce. Rozgrzać tłuszcz i smażyć rybę na średnim ogniu, aż się zrumieni. Podsmażone kawałki karpia ułożyć w rondlu, położyć na wierzch trochę masła i dopiec w piekarniku przez ok. 15 min. Podawać z pszennym lub razowym pieczywem.

Karp w sosie miodowym

Karp, pęczek włoszczyzny, 5 ziaren ziela angielskiego, 10 ziaren pieprzu, listek laurowy.

Sos:

1/3 szklanki rodzynek i 1/3 posiekanych migdałów, 3 łyżki miodu, 4 małe pierniczki, 2 łyżki masła, sok z jednej cytryny, cukier, sól.

Karpia oprawić, pokroić na dzwonka, natrzeć solą i odstawić w chłodne miejsce. Z włoszczyzny i przypraw ugotować wywar, włożyć do niego kawałki ryby. Gotować na małym ogniu około 25 min. Ostrożnie wyjąć kawałki ryby i ułożyć je na talerzu. W rondlu rozpuścić masło z miodem, dodać pokruszone pierniki. Gdy masa ściemnieje, wlać dwie szklanki przecedzonego wywaru z ryby, sok z cytryny, dodać bakalie, cukier, sól i gotować 4-5 min. Gotowym sosem polać rybę. Podawać z ziemniakami, łazankami lub kaszą.

Świąteczne wypieki

Keks

15dkg mąki, 15 dkg cukru, 3 jajka, 15 dkg różnych bakalii.

Jaja ubić z cukrem, dodać mąkę, starannie utrzeć. Dodać drobno pokrojone i oprószone mąką bakalie, wszystko razem ostrożnie wymieszać. Wąską, długą blaszkę wysmarować tłuszczem, wysypać tartą bulką i napelnić ciastem. Piec w średnio gorącym piekarniku.

Makowiec na ucieranym cieście

Ciasto:

1/4 kg masła, 1/4 kg, 1/4 kg cukru, 5 dkg mąki ziemniaczanej, 5 jaj, 2 łyżeczki proszku do pieczenia

Nadzienie:

1/2 kg maku, 1/4 kg cukru, 2 jajka, 1 dkg drożdży, olejek migdalowy.

Utrzeć masło z cukrem i wciąż ucierając dodawać żółtka, mąki wymieszanej z proszkiem do pieczenia, a pod koniec pianę ubitą z białek. Mak oplukać, sparzyć, przepuścić 2-3 razy przez maszynkę, dodać cukier, żółtka, rozkruszone drożdże, olejek i pianę ubitą z białek. Do wąskiej blaszki włożyć połowę ciasta, przykryć masą makową i resztą ciasta. Piec około 45 min.

Piernik wylewany

3 szklanki mąki, 1/2 kostki margaryny, szklanka cukru, 2 jajka, słoiczek dżemu (o dowolnym smaku), duże opakowanie przyprawy do pierników, proszek do pieczenia, 2 łyżeczki kakao, szklanka mleka.

Margarynę, jaja i cukier utrzeć. Mąkę, przyprawę do pierników, proszek do pieczenia i kakao wymieszać. Do utartej margaryny, jaj i cukru stopniowo dodawać sypkie składniki i mieszając powoli dolewać mleko i wkladać dżem. Ciasto dobrze utrzeć i wlać na blachę. Gdy się upiecze, można polać polewą i posypać wiórkami kokosowymi.

Kruche łamańce

12 dkg mąki, 6 dkg masła, 3 dkg cukru pudru, żółtko, łyżka kwaśnej śmietany, szczypta soli.

Drobno posiekać masło z mąką, dodać żółtko, śmietanę, cukier i sól. Zagnieść ciasto, owinąć folią, zostawić na godzinę w lodówce. Następnie rozwałkować na posypanej mąką stolnicy, pokroić na wąskie i długie paski, układać na wysmarowanej masłem blasze, upiec na złoty kolor i podawać do maku lub kutii.

Kutia

1/2 kg maku, 15 dkg rodzynek, 1/3 kg pszenicy, 10 dkg migdałów, 3-4 łyżki skórki pomarańczowej, 1/2 szklanki miodu, 1/2 szklanki śmietanki.

Pszenicę oplukać, zalać zimną wodą i gotować do miękkości około 2 godzin. Orzechy i migdały sparzyć, obrać ze skórki. Mak oplukać, zalać wrzątkiem i postawić na małym ogniu. Po 15 min zdjąć z ognia, przestudzić, odlać wodę, a mak zemleć w maszynce do mięsa. Miód przelożyć do rondelka. Podgrzewać aż do rozpuszczenia. Orzechy i migdały posiekać. Mak wymieszać z rodzynekami, miodem, śmietanką, orzechami, migdałami, skórką pomarańczową i pszenicą. Przełożyć do miski i wstawić do lodówki.

SMACZNEGO!

WESÓLYCH ŚWIĄT

Boże Narodzenie - sztych z drugiej połowy XIX w.

W SZOPCE

W szopce przy żłóbku siedzi Maryja
I Jezusowi piosenkę śpiewa
I święte cialko w pieluszki obwija
I rączki swymi ustami zagrzewa.

Ks. K. Antoniewicz (1807 - 1852)

THE POLISH HERITAGE OF OTAGO AND SOUTHLAND

DANCE GROUP

There is an interest in forming a Polish Dance Group for the Society & have at hand about 3 to 4 couples who are keen. If you would like to take part in some fun please contact Kayleen Gilder - 481 1277.

TOGETHER IN THE NEW MILLENNIUM - ART EXHIBITION

Available for public viewing at the Dunedin Community Art Gallery from the 2nd of January to the 8th. Formal opening will be held on the 2nd at 5pm. Other viewing days will be from 11am to 5pm.

Some of the artists involved are Margaret-Ann Howard, Peter & Laura Gregory and Ludmila & Edward Sakowski.

Art works will be for sale & a percentage of these sales will go towards the Polish Society.

The exhibition will finish at 3pm on Thursday the 8th with time after to collect art works that have been sold. So please tell your friends & support this.

TRUST MEMBERSHIP

Membership is growing and if you are still interested in becoming a financial member of the Trust fill out the membership form and send it to - Polish Heritage of Otago & Southland C/- 723 Highgate, Dunedin.

POLISH MASS

We had the pleasure of holding an Historical Mass at Mary, Queen of Peace Church on Friday the 3rd of December.

Mass was celebrated in true Polish style together with the Most Reverend Stanislaw Stefanek D.D. Bishop of Lomza Diocese Poland, Most Reverend Len Boyle D.D. Bishop of Dunedin Diocese, Father Zenon Broniarczyk Polish Chaplain from Wellington, Father Pat Maloney Parish Priest Waverley Parish Dunedin, Altar Boys being Alex Sakowski & Nathan Klemick and members of the Waverley Parish and Polish Community.

To commemorate this historical visit of Bishop S. Stefanek a ceremonial planting of white and red rhododendrons took place after the mass between Bishop S. Stefanek & Bishop L. Boyle.

It was good to see all in bright coloured National Costume which pleased our visitor immensely.

Thank you to Angela Donaldson & Mr Jenkinson for their superb singing.

Thanks to Tracey Klemick for the loan of the Xmas tree & to those who helped clean & prepare the church for this event.

Everyone gathered for photos, a chat and a cuppa.

A big thank you to everyone for their great support.

KAVANAH TO BE REMEMBERED

After the Polish mass Bishop Len Boyle & Bishop Stanislaw Stefanek got to talking about Bishop Kavanah and his role in bringing the Polish children from the aftermath of WWII to New Zealand. It was suggested that a school or orphanage be named in his honour. Most Reverend Stanislaw Stefanek said he would use all his power in making this a reality making this a great honour & creating positive links between NZ & Poland. At this stage this has only been suggested and needs to be looked into.

BROAD BAY PHOTOS

A photographic project recording Broad Bay at the turn of the millennium will be held at the Broad Bay Community Centre in January and the Community Gallery in Dunedin in February.

The aim is to capture changes in the harbourside settlement since October through the lenses of different photographers.

The society hopes to add to this exhibition and will be an interesting and worthwhile exhibition to view.

SCHOLARSHIP

Monetary scholarship awards for university bursaries qualifications

The Ministry of Education and the New Zealand Qualifications Authority will award monetary scholarships to top students in the University Entrance, Bursaries and now available to the top female and male scholars of descent other than Maori.

- *Six awards of \$8,000 will be made for the top all round candidates.*
- *The Qualifications Authority will provide cash grants of \$3,000 to all candidates who gain six subject scholarships and \$2,500 to all candidates who gain five subjects.*

Inquiries concerning any of these scholarships should be directed in writing to:

Scholarships

Examinations Services

New Zealand Qualifications Authority

PO Box 160

WELLINGTON

Fax: 04 802 3113

Email: exams@nzqa.govt.nz

Commemorative Panel

On Saturday afternoon on the 27th of November saw the unveiling of the Commemorative Panel at Waihola domain. The panel commemorates the Polish pioneers who settled in the Waihola area. It was unveiled by John Roy Wojciechowski - Member of our Trust & Polish Honorary Consul whom also kindly donated the panel.

More than 60 people attended the unveiling and we would like to thank those who attended on a day that was threatened by the weather.

The proceedings were followed by some Polish dancing and some refreshments at the local hall. A big thank you to Betty Bungard and helpers for putting on afternoon tea & organising for this event. Also thank you to Russel Chiles & Keith Clark for the preparation of the Panel.

That evening some 40 people gathered at the Chesters Rooms, in the Dunedin Town Hall for the end of year dinner. There was plenty of eating, drinking, Polish singing & dancing of types. Who was that person trying to do breakdancing on the floor.

A great night had by all and thank you to all who supported this end of year function.

The next day was followed by Sunday service & picnic at the Broad Bay Hall. Plenty of food was consumed, lots of talk about & thanks to those who supported the raffles.

Well I hope this newsletter finds you all fit and well and until next time have a Merry Christmas and a Happy New Year into the next Millinnum.

Bye For Now

Paul Klemick (ED).

